

HARI-HAR
SEEDS

शिव गंगा हाइब्रिड सीड्स प्रा.लि.

RAM BHAWAN, IN FRONT OF SUSHILA BHAWAN, BALSAMAND ROAD, HISAR-125001
(HARYANA) / PHONE NO. 70159-27772

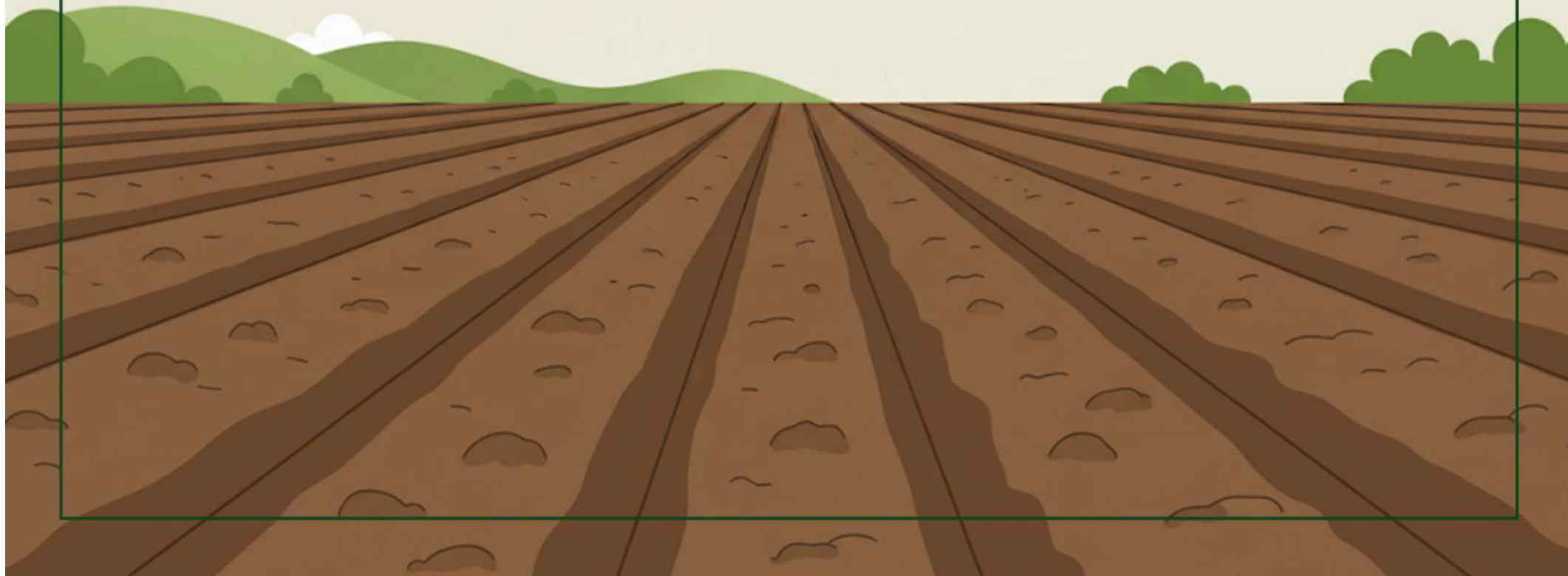
बटरसीम (TRIFOLIUM ALEXANDRIUM)
उत्पादन लਈ सभुँची सिफारिसां

ਮਿੱਟੀ :-

ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਚੰਗੇ ਨਿਕਾਸ ਵਾਲੀ ਦੋਮਟ, ਰੇਤਲੀ ਦੋਮਟ, ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ।

HARI-HAR
SEEDS

ਖੇਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ :-

ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਮੋੜਨ ਵਾਲੇ ਹਲ ਨਾਲ ਵਾਹੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੇਤ ਨੂੰ ਪੱਧਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਹਲ ਨਾਲ 2-3 ਵਾਰ ਵਾਹੋ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ :-

ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਾਂ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਰਸੀਮ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ :-

8-10 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰੋਸੈਸਡ ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਚਿਕੋਰੀ, ਨਦੀਨ-ਮੁਕਤ ਬੀਜ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

ਕਿਸਮਾਂ :-

ਖਸਕਾਵੀ, BL-10 (ਹਾਰੂ), BL-42, BL-1, HB-1, HB-2, ਮਲਟੀਵਟ ਬਾਸਮੀਨ, ਲੌਗ ਡੁਰੇਸ਼ਨ

ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ:-

ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਰਾਈਜ਼ੋਬੀਅਮ ਟ੍ਰਾਈਫੋਲੀ ਕਲਚਰ ਨਾਲ ਟੀਕਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਝਾੜ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟੀਕਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ। 10% ਗੁੜ ਦਾ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋ ਘੋਲ ਬਣਾਓ ਅਤੇ 8-10 ਕਿਲੋ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਈਜ਼ੋਬੀਅਮ ਕਲਚਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪੈਕਿੰਗ ਮਿਲਾਓ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿੰਟ ਵਾਲੇ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਛਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਕਾ ਕੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬੀਜੋ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਨ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :-

ਖੇਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੋ ਤੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਖਿਲਾਰ ਦਿਓ। ਜੇਕਰ ਹਵਾ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਛਿੜਕੋ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਓ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਿਓ। ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਕੋਰੀ ਅਤੇ ਸਫਤਮ ਪਰਸੀਅਨ ਕਲੋਵਰ (ਟੀ. ਰੇਸੀਪੁਨੇਟਮ), ਇੰਡੀਅਨ ਕਲੋਵਰ-ਮਿਲੀਲੋਟਸ ਇੰਡੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਟੀਕਾਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ 2% ਨਮਕ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਪਾਓ ਅਤੇ ਚਿਕੋਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਦੀਨਾਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਵੱਖ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਟੀਕਾ ਲਗਾਓ। ਵਧੀਆ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ, ਬਰਸੀਮ (8 ਕਿਲੋ) ਨੂੰ 750 ਗ੍ਰਾਮ ਸਰੋਂ/ਰਾਈ ਜਾਂ 15 ਕਿਲੋ ਜਵੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬੀਜੋ। 2-3 ਕਿਲੋ ਰਾਈ ਘਾਹ ਨੂੰ ਬਰਸੀਮ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੀਜ ਕੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਚਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਖਾਦ:-

ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ 10 ਕਿਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ (22 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ) ਅਤੇ 30 ਕਿਲੋ ਫਾਸਫੋਰਸ (175 ਕਿਲੋ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ) ਅਤੇ 6 ਟਨ ਗਲੀ-ਸੜੀ ਗਾਂ ਦੇ ਗੋਬਰ ਦੀ ਖਾਦ ਪਾਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਤੀ ਫ਼ਸਲ 10 ਕਿਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ (22 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ) ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

ਸਿੰਚਾਈ :-

ਹਲਕੀਆਂ ਮਿੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸਿੰਚਾਈ 5 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਦੋਮਟ ਮਿੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ 10 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ :-

(ਕ) ਰੋਗ:- (i) ਜਿੱਥੇ ਝੋਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਸੀਮ ਉਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਪੱਤੇ ਭੂਰੇ ਜਾਂ ਪੀਲੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੂਕਸ਼ਮ ਐਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, 0.5% ਮੈਂਗਨੀਜ਼ ਸਲਫੇਟ (200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਿਲੋ ਮੈਂਗਨੀਜ਼) ਦਾ ਦੋ ਵਾਰ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। (ii) ਤਣੇ ਦਾ ਸੜਨ (ਸੇਲੇਰੋਟੀਨੀਆ-ਸ਼ਲੇਰੋਟੀਓਰਮ) - ਤਣੇ ਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਕਪਾਹ ਵਰਗੀ ਬਣਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਾਵਿਸਟਿਨ 400 ਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਪਰੇਅ ਕਰੋ।

(ਅ) ਕੀਟ ਨਿਯੰਤਰਣ :- ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਸੁੰਡੀ (ਹੈਲੀਓਲਿਥਿਸ ਆਰਮੀਗੇਰਾ), ਟਿੱਡੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, 60 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਟਰੇਸਰ, 48 % ਸਪਿਨੋਸੈਡ ਨੂੰ 100 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ।

HARI-HAR
SEEDS

ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ :-

ਬਰਸੀਮ ਨੂੰ ਅਮਰਬੇਲ (ਕਸਕੁਟਾ ਰਿਫਲੈਕਸਾ) ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਐਮਾਜ਼ੋਥਾ ਪਾਈਰ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰੋ।

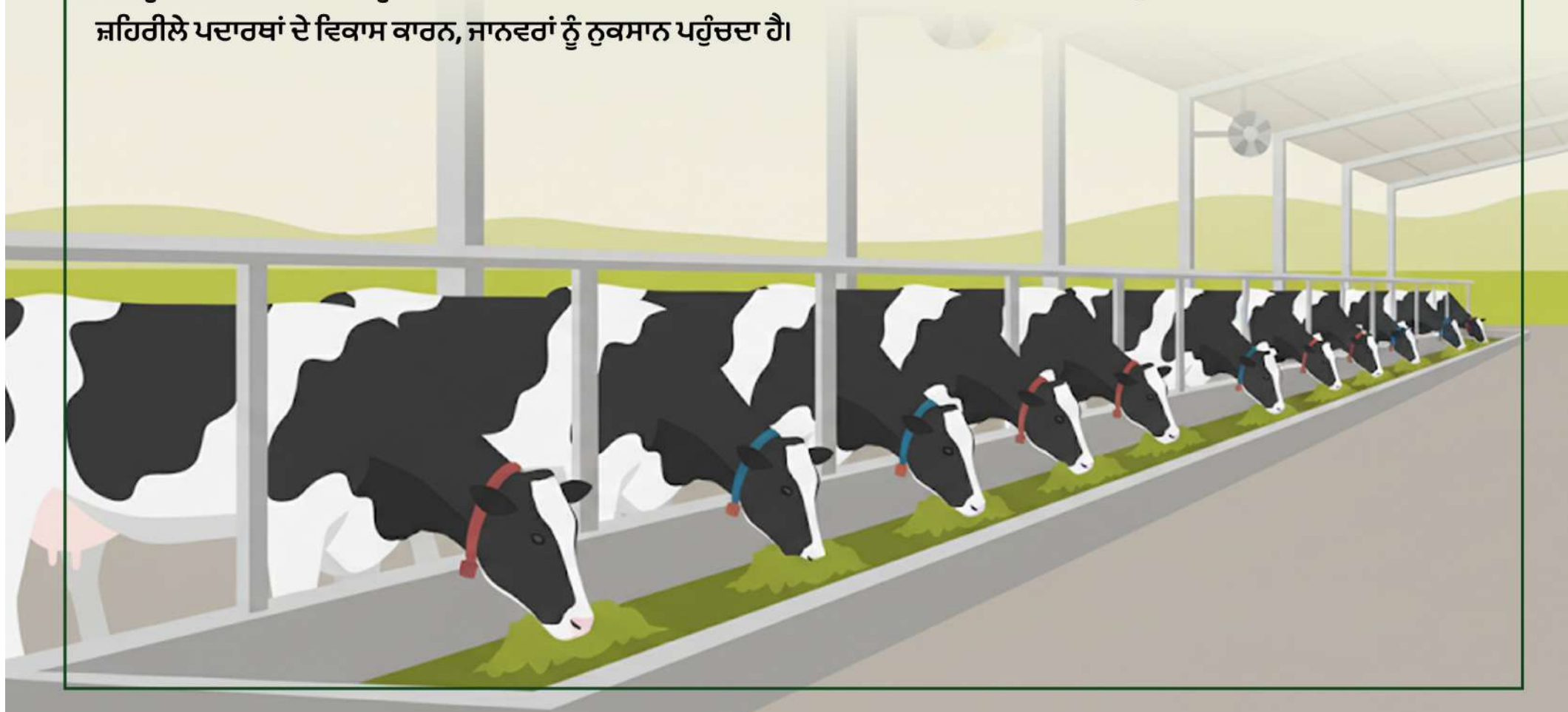
ਕਟਾਈ :-

ਪਹਿਲੀ ਕਟਾਈ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 50 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਟਾਈ 40 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਾਈਲੇਜ਼ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਅਚਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ :-

ਇਸਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ, ਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ :-

ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਫਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਫਸਲ/ ਕਿਸਮ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਿਰਫ਼ ਥੀਜ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਥਾਨਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਚੰਗਾ ਬਲਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

